

שבח ארץ ישראל

בפרשות אותן אנו קוראים בשבתות אלו, מדובר הרבה על שבח ארץ ישראל, אם כשכר על קיום המצוות, ואם כהבטחה שהבטיח הקב"ה לתת לעם הנבחר את הארץ הנבחרת, כדי שיקיימו בה את המצוות. בתקופה זו מקובל לצאת הרבה לטיולים באר"ק, אז נהנים לראות את הנופים הנפלאים של ארצנו הקדושה. זהו הזמן להחזיר בנו ובילדינו ובתלמידינו את ענייני שבח הארץ הקדושה. משום מה, בחוגים מסויימים 'נרתעים' מנושאים אלה. בשנה שעברה קבלתי מכתב מיהודי תלמיד חכם (אף אילו היה ע"ה או סתם אדם "עדר" רדוד ושטחי, הייתי מתפלל על כך), ובו העיר על דברים דומים שכתבתי. במכתבו כתב הלה כי חז"ל דורשים את כל ההבטחות על דברים רוחניים וכו'. ראשית, הדברים הללו אינם נכונים. יש בחז"ל (וכן בכתבי המקובלים) דרשות הדורשות חלק מהעניינים הללו על מעלות רוחניות וכדומה, אך דואי שאין זה הפשט הפשוט בפסוקים, ודואי שלא על כל השבחים דורשים חז"ל כן. מה הגורם לאותם חוגים לחפש דרשות כאלה דווקא כשמדובר על שבח ארץ ישראל? עמדתי כבר בכמה מקומות על ההסבר לכך. מדובר בבעיה חמורה בעבודת ה'. אותה בעיה נמצאת גם אצל אלה אודותם כתבתי לאחרונה, המדברים על בית המקדש כמשהו רוחני בלבד.

בעיה נוספת הקשורה לעניין: איני יודע האם גם בעבר הרחוק היתה קיימת נטייה לעוות פה ושם את ההיסטוריה (בדמות אחרות ודאי שהיה זה מקובל. אחרת לא היו נוצרות אותן דתות. השאלה מתי החלה תופעה זו לתפוס מקום בקרב חלקים מעם ישראל). באסכולות מסויימות קיימת איזו מוסכמה שקרית הקובעת כי תמיד כשהיה המצב של עם ישראל טוב מבחינה גשמית היה גרוע מבחינה רוחנית, ותמיד כשהיה רע מבחינה גשמית היה טוב מבחינה רוחנית. זהו שקר גס ועיוות ההיסטוריה. לאורך ההיסטוריה היו זמנים בהם היה טוב משתי הבחינות (לעתים, הטוב הגשמי גרם לטוב הרוחני), והיו זמנים בהם היה רע משתי הבחינות (גם כאן, לפעמים הגשמי הוא מה שגרם לרוחני). מבחינתם חייב שבכל דור ודור יעמיד לנו הקב"ה רשעים קטנים ש"דריכו" אותנו ויגרמו לנו לעשות את הטוב. לא מזמן שוחחתי עם יהודי שהביא כדוגמא לכך את תקופת האמנציפציה. דוגמא זו אינה נכונה, כל מי שמנסה לברר קצת, מגיע מיד לידיעה כי באותה תקופה היה המצב הרוחני בקהלות שונות בשפל המדרגה. יתכן כי המצב הגשמי הוסיף לכך, אך הקלוקל התחיל הרבה קודם.

בתורתנו הקדושה הקב"ה מבטיח לנו טוב גשמי! נכון שהתורה מזהירה אותנו על כך שהשפע הגשמי לא יגרום לירידה רוחנית, אך ודאי שעצם הטוב הגשמי הוא דבר טוב אותו הקב"ה מבטיח לנו. כנראה שבאותם חוגים יסבירו כי ההבטחות הללו הן רק בארץ ישראל בזמן הגאולה וכמובן יסבירו שוב כי מדובר במשהו רוחני (לא מובן איך טוב רוחני יגרום לירידה רוחנית...). לאחרונה מתפרסם על ידי מואסי ארץ חמדה מנשר מזעזע הנוטף שנאת ארץ הקדש ומיישביה. באחד מעלוניהם התייחסו לדברים שאמר הרב יהודה אפשטיין למאן דהו 'על הילדה שלך והבימבה נבא הנביא זכריה ... ורחובות העיר ימלאו ילדים וילדות משחקים ברחובותיה'. עכ"ל. בעלון של המואסים בארץ חמדה כתבו על כך דברי הבל המוכיחים את רמת ידיעותיהם והבנתם (גם של 'רביניהם') דברי התורה והנביאים. וכך כתבו אותם רשעים: דברי הנביא לא מדברים על ילדה עם בימבה... גם במדרחוב של ת"א ואפילו באמריקה ובאיראן מתקיימת ה"נבואה". סוף ציטוט (אגב, גם מה שהם הביאו מהמצוות דוד מתקיים בזמננו. נו, גם את זה לא ישיכילו להבין). על מה כן דבר הנביא לפי שיטתם? אולי מלאכים ומלאכיות ישחקו באופנים? ההסבר לתמיהות על אותן קבוצות הוא אחד, רמזתי עליו בכמה מקומות, ואין צורך לחזור על כך.

יצוין כי בשנים האחרונות מופצים מגנטים, מודעות וכרטיסים להפצה, בהם מעוררים על כוונה בקיום מצוות ישיבה בארץ ישראל. ניתן להשיג את הפרטים הללו בכמה מקומות. מהם ילמדו וכן יעשו.

וה' יתברך יעזרנו ללמוד ולהבין כראוי את כל התורה והנביאים והכתובים ולהכיר בשבח ארץ הקדש

מצות תפילין

וְשָׂמְתָם אֶת-דְּבַרְי אֱלֹהֵי עַל-לְבַבְכֶם וְעַל-נֶפְשְׁכֶם וְקִשְׁרְתֶם אֹתָם לְאוֹת עַל-יְדֵיכֶם וְהָיוּ לְטוֹטְפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם:

בעלון קודם התייחסתי למכשול מסויים קיים אצל רבים בלימוד חומש. אלה אינם רגילים להבין את מה שקוראים. אנו מזכירים בכל יום לפחות ארבע פעמים את המילה 'טוטפות'. האם חשבנו פעם מה פירושה המילולי של מילה זו? כמעט כל ילד שנשאל, יענה שהכוונה לתפילין. ילדים גדולים יותר יצטטו גם את דברי רש"י טט בכתפי וכו"ם. אך מהו פירושה המילולי של תיבה זו? המילה 'טוטפת' נמצאת גם במשנה במסכת שבת. שם הכוונה לתכשיט (כבר שמעתי ילד שחשב שגם שם מדובר בתפילין). התורה מצווה אותנו שהדברים האלה יהיו לנו לקישוט. בתורה שבעל פה נמסר לנו כי אותו קישוט הוא התפילין בהם כתובות הפרשות.

מצות תפילין כל היום. כבר בזמן רבותינו הראשונים (ובמקומות מסויימים כבר בזמן הגאונים), היה רפיון מסויים במצוה זו, ולא הניחום כל היום. מספר טעמים נאמרו על כך (יתכן שהטעם הראשוני היה, ישיבתם בין הגויים, ואחר שהורגלו כן נתנו לכך טעמים נוספים), ועם זאת במשך הדורות היו מרביתנו שעוררו על העניין ובקשו להחזיר עטרה לישנה. ב"ה, אנו רואים בזמננו בקהלות רבות התעוררות בעניין. כמו במצוות רבות, גם במצוות תפילין ניתן למצא לפעמים כאלה שמחוסר ידיעה חושבים שמדקדקים מאד בהלכה, ודווקא משום כך לא שמים לב שלמעשה מזלזלים במצוה עצמה. באיסור הסחת דעת מתפילין לא נאמר שאסור לדבר בהם דברים בטלים. הרי אם מצוותם כל היום, לא יתכן להזהר בכך. אגב, עורך דין אחד שאל את מרן החזו"א זצ"ל האם כשכותב או חותם על חוזה תיכף לאחר התפילה, עדיף לחלוץ תפילין קודם? החזו"א ענה לו שאדרבא, יותר ראוי לעשות זאת בעודם עליו, ובאותו זמן יש לו יותר ירא"ש.

אולי מי שאינו מניח תפילין כל היום, צריך להזהר משיחה בטלה שמא ישכחו לדברי שחוק וקלות ראש? יתכן. אך כבר מספר פעמים נתקלתי ביהודים ירא"ש שכשרוצים לדבר משהו בעוד התפילין עליהם, חולצים את התפילין כדי שלא לשוח בהם שיחת חולין. מבלי שמים מפסידים הם מספר רגעים של מצוות תפילין, וזאת כביכול בשביל קיום הלכה (שלמעשה אינה הלכה, אלא אולי איזה גדר שגדרו על עצמם).

תיקון טעות בעלון קודם: בעלון קודם הזכרתי דברים שכתב רד"צ הילמן. בטעות כתבתי הגרד"צ הופמן (כידוע היה גם רב בשם הזה). שמתו לב לטעותי רק לאחר ההדפסה. אני מתקן זאת כעת. אציין כי הדברים מובאים במאמר שנתפרסם אחרי פטירתו [סמוך] בקובץ ישורון. תודה רבה לרב שמעון שפירא שהעירני על כך והפנה אותי למאמר.

להערות והארות בענייני העלון: יחזקת נוימן קצות החשן 9/6 מודיעין עילית. 0527167567. דוא"ל: yn0527167567@gmail.com
ניתן לתרום (גם הנצחות לע"נ, להצלחת, וכד') בעמדות נדרים פלוס: 'עדת יראים-אשטרייך' לשונית 'תרומות עבור קונטרסים וחיבורים'